

HET RIJK GAAT VOORBIJ AAN DE GEVOLGEN VAN EEN KRIMPENDE BEVOLKING

De provincie Zeeland gaat zelf een brede maatschappelijke discussie voeren over de wijze waarop moet worden gereageerd op de ontwikkeling van een krimpende bevolking. Maar ondertussen pleit **Harry van Waveren**, gedeputeerde van de provincie Zeeland, er bij politiek Den Haag voor om het thema ook daar nadrukkelijk op de agenda te zetten. "Krimp vereist een omslag in het rijksbeleid."

door Eric Harms

DE SITUATIE IN ZEELAND is zeker niet dramatisch, benadrukt Van Waveren. "We hebben inderdaad met krimp te maken, maar de aantallen vallen mee. Op dit moment doet het fenomeen zich vooral voor in Zeeuws-Vlaanderen. Van daar uit trekt het de komende jaren verder de provincie in. De verwachting is dat tegen 2025, 2030 alle Zeeuwse gemeenten met krimp te maken zullen hebben. Maar, terwijl in Parkstad Limburg al op korte termijn rekening wordt gehouden met een krimp van vele tienduizenden inwoners, lopen we in Zeeland terug van 380.000 inwoners nu naar 350.000 inwoners in 2050. Dus dat is een afname van 30.000 inwoners in een periode van 40 jaar. Daarna zitten we weer op het niveau van rond 1980. Dus ik wil het zeker niet al te zeer dramatiseren. Bovendien: omdat het een demografische ontwikkeling betreft, kunnen we het zien aankomen en er beleid op formuleren."

Niet bagatelliseren

Dat gezegd hebbend, gaat het Van Waveren echter ook te ver om het dus maar te bagatelliseren. Want daarvoor zijn de consequenties van een krimpende bevolking te groot. "De zorg zit hem niet zozeer in de kwantiteit, maar in de samenstelling van de bevolking", stelt de gedeputeerde. "Nu al hebben we in Zeeland te maken met een stabiliserend aantal beroepskrachten op de arbeidsmarkt, dat al bijna in een tekort is omgeslagen. Dat is het eerste probleem. Het tweede probleem betreft de woningvoorraad. Het aantal huishoudens groeit weliswaar de eerste jaren nog, waardoor we voorlopig kunnen blijven bouwen. Maar het type huishoudens verandert tegelijkertijd ingrijpend. Simpel gezegd: we krijgen steeds minder gezinnen en steeds meer eenpersoonshuishoudens en ouderen. Die laatste groep zal zelfs toenemen met 20 tot 25 procent. Dat stelt ons voor een grote uitdaging: de herstructurering van de Zeeuwse woningvoorraad. De noodzaak daarvan neemt alleen maar toe omdat wij in deze provincie veel woningen in voorraad hebben uit de jaren vijftig, van vlak na de oorlog en na de watersnoodramp. Een groot deel van die huizen is gewoon op en dringend toe aan vervanging."

Het derde probleem van de krimp is het afbrokkelende draagvlak onder de voorzieningen in de provincie. "Ook daar doet zich een ingrijpende verschuiving voor. Zo zal het aantal schoolgaande kinderen met circa 15 procent afnemen de komende jaren. Dat betekent dat het voor veel scholen in kleine kernen een stuk lastiger gaat worden. Dat geldt ook voor winkelvoorzieningen, zorg en welzijn, en banken en postkantoren. Tegelijkertijd vragen ouderen om andersoortige voorzieningen dan gezinnen met jonge kinderen. We zullen dus heel goed moeten bekijken hoe we al die voorzieningen tot in de kleine kernen aan toe op het gewenste peil kunnen houden."

Brede discussie

Natuurlijk heeft krimp ook zo zijn voordelen. Van Waveren: "Ik verwacht bijvoorbeeld dat wonen en werken minder ruimte in beslag gaan nemen. Dus ons mooie Zeeuwse landschap zullen we ook mooi kunnen houden. Dat is een voordeel. En ik denk dat we te maken krijgen met een wat groter aanbod van woningen dan de vraag nodig heeft. Dat betekent dat bewoners wat te kiezen

krijgen. Dat is ook een voordeel. Temeer omdat een neveneffect hiervan is dat woningen die kwalitatief onder de maat zijn, sneller van de markt zullen worden genomen, of ingrijpend worden verbeterd. Er gaat dus hoogstwaarschijnlijk ook een kwaliteitsimpuls van uit." Desondanks zijn de nadelige effecten van krimp zo groot dat er beleid zal moeten worden geformuleerd om dit te kunnen opvangen. Van Waveren heeft daar wel ideeën over, maar weigert die vooralsnog te spuien. "Om te beginnen gaan we eind van dit jaar en begin 2009 een brede maatschappelijke discussie houden. Dit is zo fundamenteel anders dat we daar in Zeeland eens goed met elkaar over willen nadenken. Denken in termen van groei is immers heel wat anders dan redeneren vanuit de bestaande situatie. Het vraagt de nodige creativiteit om op de effecten van krimp een passend antwoord te formuleren. We hopen die creativiteit in debat met de Zeeuwse samenleving te organiseren. Ik vind het essentieel dat hier breed maatschappelijk over wordt nagedacht en gesproken."

Daarbij zal zeker de kennis worden betrokken die de provincie Zeeland opdoet in het kader van het interregio-project Demographic Change: New Opportunities in Shrinking Europe, dat wordt getrokken door de regio Twente. "Het doel daarvan is om kennis uit te wisselen met andere krimpregio's in Nederland en de landen om ons heen. En dat kunnen we weer meenemen in onze bijdrage aan het debat."

De herstructurering van de woningvoorraad vereist ingrijpen zowel van woningcorporaties als van particuliere eigenaren

Wensenlijstje

De uitkomst daarvan laat dus nog even zich wachten, maar Van Waveren heeft wel degelijk al een wensenlijstje waarmee het vinden van een oplossing een stuk eenvoudiger zal worden. "De herstructurering van de woningvoorraad vereist ingrijpen zowel van woningcorporaties als van particuliere eigenaren. Zo bezien is het heel jammer om te moeten constateren dat terwijl onze herstructureringsopgave de komende jaren alleen maar groter wordt, de financiële bijdrage via het ISV-budget van het Rijk alleen maar lager wordt. Dat is een fout in het kabinetsbeleid. Het Rijk gaat voorbij aan de gevolgen en problemen van een krimpende bevolking. Want ook in het rijksbeleid zal dit tot een omslag moeten leiden. Alle modellen die in Den Haag worden gehanteerd voor de verdeling van het geld, gaan namelijk uit van groei. Als jij minder groeit dan een andere regio, krijg je minder. Laat staan wat er gebeurt wanneer je krimpt. Daardoor worden de verschillen tussen regio's alleen maar groter. De Randstadregio's blijven doorgroeien en krijgen dus steeds meer geld, terwijl hier en elders in het land de

zaak tot stilstand komt, wat tot een afname van de budgetten leidt. Het kan natuurlijk niet zo zijn dat de groei elders gefinancierd wordt dankzij het feit dat we hier met een krimpende bevolking te maken krijgen. Dat is mijns inziens een doodlopende weg. Daar moet dus verandering in komen. Het is niet terecht dat je financiële bijdrage afneemt, naarmate je minder snel groeit. Dat is een miskenning van de specifieke problemen waar krimpregio's mee te maken hebben."

Het verbaast dan ook niet dat Van Waveren geen goed woord over heeft over de manier waarop woningcorporaties door het kabinet worden behandeld. "Gelukkig hebben we hier in Zeeland een aantal woningcorporaties die het zich kunnen veroorloven om onrendabel te investeren in bijvoorbeeld de zo noodzakelijke herstructurering van de woningvoorraad. Dan is het natuurlijk ongelofelijk slecht dat diezelfde Zeeuwse corporaties op dit moment door het Rijk worden kaalgeplukt om een aantal wijken elders in Nederland er weer bovenop te helpen. Daarmee wordt volstrekt voorbij gegaan aan de grote opgave waar wij hier de komende jaren mee te maken hebben. Dat vind ik een eenzijdige benadering van het kabinet. De voormalige minister focuste zich op de problemen in de krachtwijken en had weinig oog voor de enorme opgave in de krimpregio's. Dat was een slechte zaak. Ik hoop dat we bij de nieuwe woningbouwafspraken voor 2010-2020 elkaar hierover wel kunnen vinden."

Slimme concepten

Daarentegen is Van Waveren ronduit positief over het optreden van marktpartijen. "Daar ben ik erg content mee. Commerciële partijen en woningcorporaties denken actief met ons mee over mogelijke oplossingen. Zij dragen slimme concepten aan voor grote transformatieprojecten, in het kader waarvan ook meerdere vliegen in een klap kunnen worden geslagen, en geven in het algemeen blijk van veel creativiteit en denkvermogen. Dat helpt ons zeker bij de aanpak van krimp."

Want dat krimp een lastige kwestie is waar de provincie alle hulp bij kan gebruiken, staat voor Van Waveren als een paal boven water. "Het is geen vraagstuk dat vandaag op morgen zal zijn opgelost. Zeker niet in Zeeland waar het fenomeen krimp langzaam maar zeker de kop op steekt. We hebben er mede daarom ook heel doelbewust voor gekozen om niet hals over kop in te grijpen, maar met zijn allen ervoor te zorgen dat de maatschappelijke tanker een andere koers gaat varen. Dat maakt ingrijpen op termijn een stuk makkelijker. Want we kunnen de uitkomsten van het brede maatschappelijk debat dat we komende maanden gaan voeren op reguliere wijze in ons beleid verankeren. We hoeven geen overhaaste besluiten te nemen of zigzagbeleid te gaan voeren. Daar heb ik ook een enorme hekel aan. Want dan profileer je je vooral als onbetrouwbare overheid. Nee, we moeten er met elkaar voor zorgen dat de samenleving zich op een goede manier ontwikkelt, ook als deze krimpt. Ik zou als gedeputeerde geen knip voor mijn neus waard zijn, als ik dat niet voor elkaar krijg." ■